

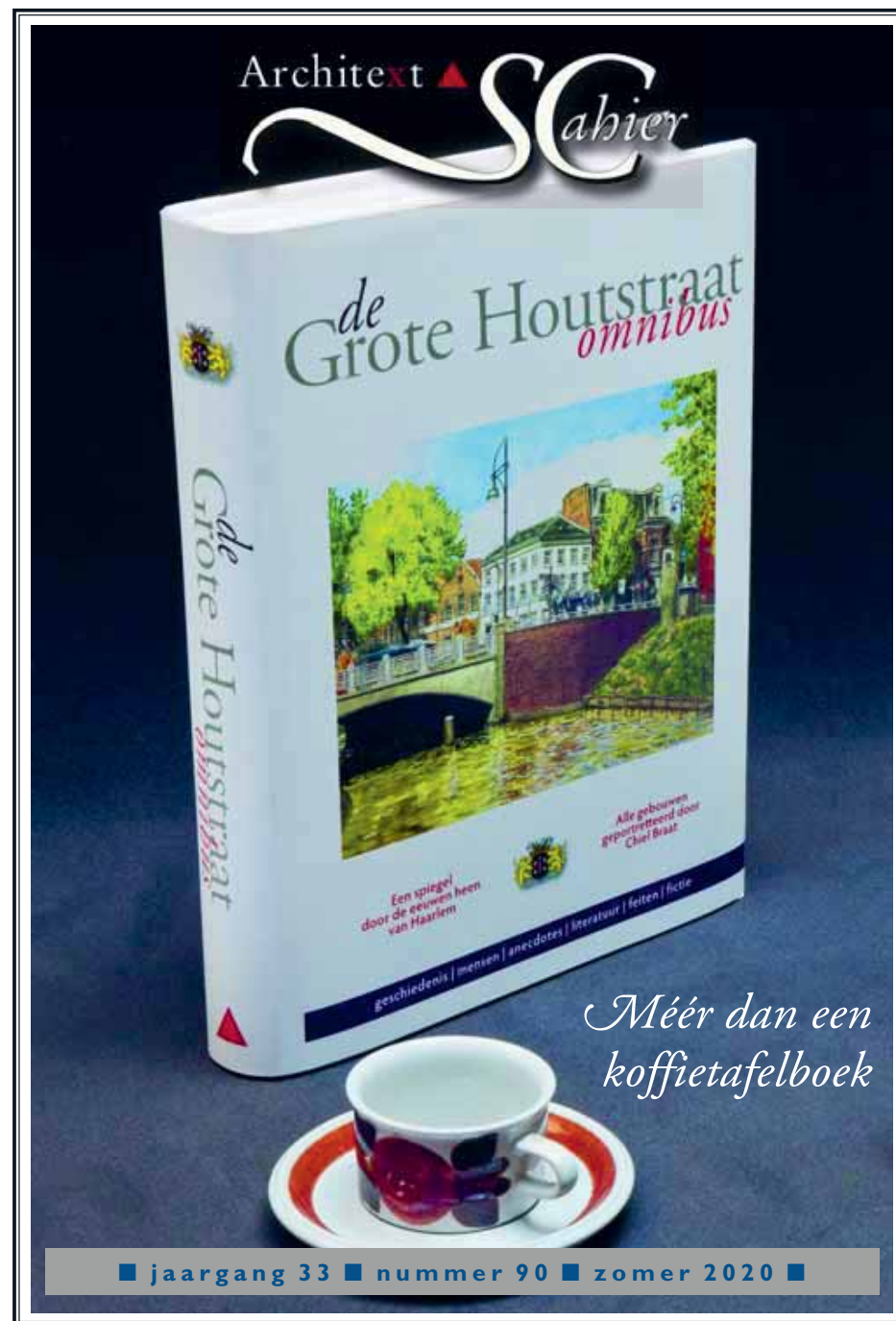

Gidsen van het plastische getal

in de boekhandel of:
Architext.nl

SCabier-90 de Grote Houtstraat Omnibus

SCahier [es-ka-jee] verschijnt sinds september 1985 ongeregeld als een schrift met essay's, achtergronden, meningen, feiten en foto's over architectuur. Het is bedoeld om de relaties te informeren over de activiteiten van Architext (sinds 1978). Sommige eerdere nummers zijn als PDF te importeren vanuit de webwerf:
www.architext.nl

Uitgeverij Architext
Klein Heiligland 91
2011 EE Haarlem
e-post: sc@architext.nl
www.architext.nl

De makers c.q. rechthebbenden van de illustraties worden in een klein lettertype bij de afbeelding vermeld.

Met het teken ▲ wordt aangeduid dat het een beeld betreft van de IJsgarage dan wel Archiphoto ▲ Haarlem.

Omslag: op dit moment wordt de laatste hand gelegd aan de Grote Houtstraat Omnibus. Voor de affiches is een dummy gefotografeerd ▲

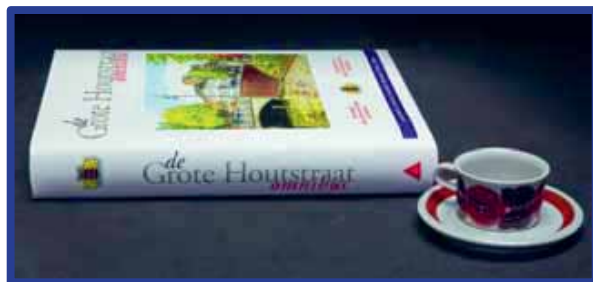
Redactie:
Hilde de Haan en Ids Haagsma

Vorm en productie:
de IJsgarage ▲ Haarlem
Rob van Westreenen
(in Affinity Publisher)

© 2020 ▲ Architext, Archiphoto en de IJsgarage

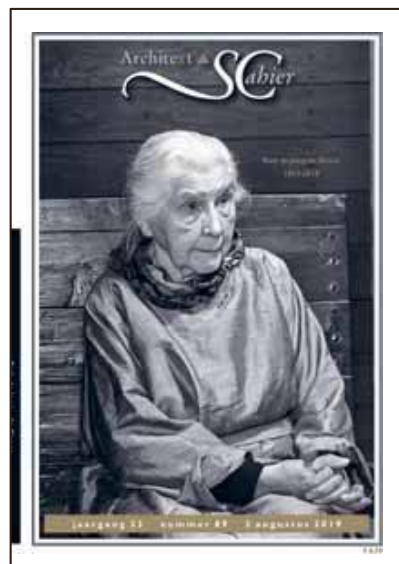
In dit SCahier 90:

*De stand van zaken van
de Grote Houtstraat omnibust
in de nazomer van 2020.*

Meer informatie:

www.architext.nl/Grote-Houtstraat.html

SCahier 89 was gewijd aan het overlijden van RIEK DE JONG-DE GROOT 1917-2019. Het nummer bevatte onder meer een fotoreportage van de uitvaartdienst in de door haar man, JAN DE JONG, ontworpen Kruisvindingskerk van Odiliapeel uit 1957/58.

De titelpagina's van de Grote Houtstraat omnibus.

Een nieuw boek op komst:

Hierboven staan de twee pagina's afgebeeld die met elkaar de titelpagina's vormen van een nieuw boek. Inderdaad: de Grote Houtstraat omnibus.

Wat er niet aan valt af te zien is het formaat. En dat is fors. Heel fors.

Het binnenwerk van het boek wordt 32 centimeter hoog.

En de breedte bedraagt 24 centimeter.

Dat binnenwerk gaat maar liefst 368 pagina's omvatten, op 120 grams papier. Dat levert een dikte op van zo'n drie centimeter. En dat

binnenwerk wordt gedrukt in katernen die met garen worden gebonden.

Rondom dat geheel komt nog een stevige kartonnen kaft.

REDACTIE & BEGELEIDING:
Hilde de Haan | Willemien Spook | Ids Haagsma

Vormgeving:
de IJsgarage ▲ Haarlem

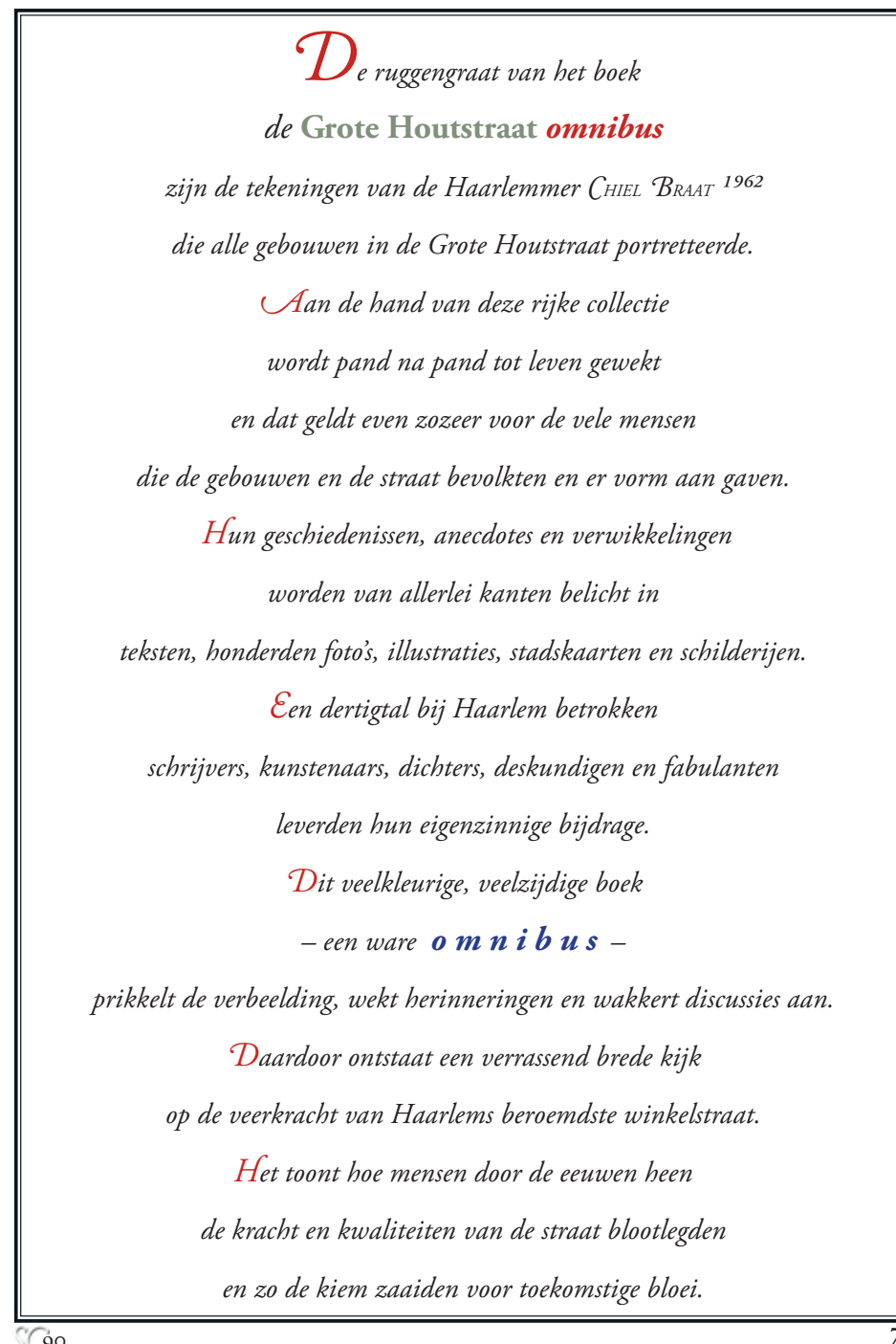
Druk:
Damen Grafia, Haarlem

Bijdragen: MARJAN ALTA | MICHÈLE BAUDET | KIM BERGHOEFS
| ALEXANDER DE BRUIN | ENNO CAPPELHOF | NICOLE
DE COCK | INGE CRUL | JAN DEKKER | P.M. DELEFERE | HANS
DUIVENVOORDEN | ANNEMIEKE VAN DIJK | INGER GROENEVELD
| CHARLEY HAAGSMA | HILDE DE HAAN | MIJA HESSELING
| MAARTENJAN HOEKSTRA | RINEKE VAN HOUTEN | SYLVIA
HUBERS | KLAARTJE JANSEN | MARIUS JASPERS | MARCEL KAMPERS
| GEORGIA KAREOLA | ANKE KRANENDONK | ROB VAN
DER LINDEN | HENK MAURITS | ANNEBELLA MEDDENS | PIM
MERKS | ERIK VAN MUISWINKEL | JOOST MULDER | MARTIN NIJDAM
| CAROLINE PARTON | MARIËTTE POLMAN | ROGIER POLMAN | PIET DE ROOIJ
| SOEK SWAMBORN | WILLEMIE SPOOK | MAARTJE TAVERNE
| RINEKE VERHEUS-NIEUWSTRATEN | WIM VOGEL | WIM DE
WAGT | SANDER VAN WALSEM | LAURA VAN DER WIJDEN |

Met royale medewerking van:
Noord-Hollands Archief, Haarlem
Provincie Noord-Holland
Archief Verenigde Doopsgezinde Gemeente Haarlem
Het kadaster, locatie Arnhem

Een initiatief van de
Stichting Polyvista, Haarlem
en
Uitgeverij Architect ▲ Haarlem

Voorgeschiedenis en aanleiding van de omnibus

Een boek over oorlog & vrede, sloop, brand & herbouw, leven & liefde

In 2016 rondde I de Haarlemse tekenaar Chiel Braat zijn grootste project af dat hij tot dan had gerealiseerd. In de loop van ruim vijftwintig jaar, begonnen vroeg in de jaren 1990, had hij alle gebouwen van de Grote Houtstraat geportretteerd, apart of in ensembles; daarnaast legde hij in kleinere tekeningen alle gevelrijen vast. Deze totale collectie van ruim 180 tekeningen op wisselende formaten tussen circa A2 en A1, plus meerdere lange rollen, toonde hij in het voorjaar van 2016 aan een klein gezelschap Haar-

Chiel Braat bij zijn historisch panorama van de stad Haarlem in de molen de Adriaan.

lemmers die samen de ideële Stichting *Polyvista* vormden. Zij waren erg onder de indruk van de prestatie van Braat die – volgens één aanwezige – wel deed denken aan beroemde boeken over de Amsterdamse grachtengordel.

Zij besloten daarom, in samenwerking met de Haarlemse uitgever *Architext*, te onderzoeken of een boekuitgave rondom deze tekeningen mogelijk was.

Polyvista

Stichting *Polyvista* maakte eerder het boek *Haarlems Sproken* (2011). Dat was een bonte verzameling vertellingen over 'in het straatbeeld' ontdekte onderwerpen, waar vele Haarlemmers aan bijdroegen. *Polyvista* formuleerde toen haar doel, dat ze nog altijd

hooghoudt: 'Projectgewijs en zonder winst oogmerk de aandacht richten op waardevolle onderwerpen die anders, in deze door marktdenken bepaalde tijd, makkelijk verloren gaan.'

Het maken van een boek rond de tekeningen van Chiel Braat sloot hier perfect bij aan. Bijzonder van Braat is niet alleen zijn bijna fotografische precisie, maar vooral hoe hij gebouwen 'tot leven wekt', met al hun soms onooglijke eigenaardigheden. Zijn *gebouwportretten* maken nieuwsgierig, prikkelen de fantasie, en laten zo onmiskenbaar zien dat de Grote Houtstraat veel meer is dan alleen een winkelstraat. Dat gegeven verdient in Haarlem aandacht. Want ooit was de Grote Houtstraat de sjiekste en belangrijkste straat van de stad. En dat is voorbij.

De leegstand is hoog, het verloop is groot, en het winkelaanbod wordt al jaren steeds eenzijdiger. De onzekere toekomst maakte juist rond 2016 een boekuitgave over de straat urgent: het blijft immers Haarlems beroemdste straat, al ruim duizend jaar onderdeel van Haarlems levensader. Achter de gevels van die straat schuilen al heel lang verhalen, borrelen steeds volop kansen en bruist er nog altijd vitaliteit.

Onderzoek

Om de mogelijkheid te onderzoeken van een boek rond de tekeningen van Chiel Braat, besloten *Polyvista* en *Architext* op zoek te gaan naar meerdere uitingsvormen om verborgen kwaliteiten van de straat te onthullen. Schrijvers, journalisten, musici en tekenaars die 'iets' hadden met de straat, werden uitgenodigd mee te doen. Zo zijn, in twee jaar tijd, een kleine vijftig bijdragen bijeengesprokkeld: een palet aan fantasieën, historische vertellingen, portretten, proza, poëzie of beeldverhalen. Anderen gingen de archieven in, om al dit materiaal te kunnen aanvullen met feiten, achtergronden en duiding.

Opzet

Zomer 2018 viel het besluit om daadwerkelijk een boek te gaan maken. Het streven was toen al een groot formaat boek, hoogwaardig gedrukt om de rijk gedetailleerde tekeningen van Braat en het vele andere beeldmateriaal tot hun recht te laten komen.

Zowel qua vorm, inhoud als prijs moest het boek wel toegankelijk en aantrekkelijk zijn voor een zo breed mogelijk publiek: passanten,

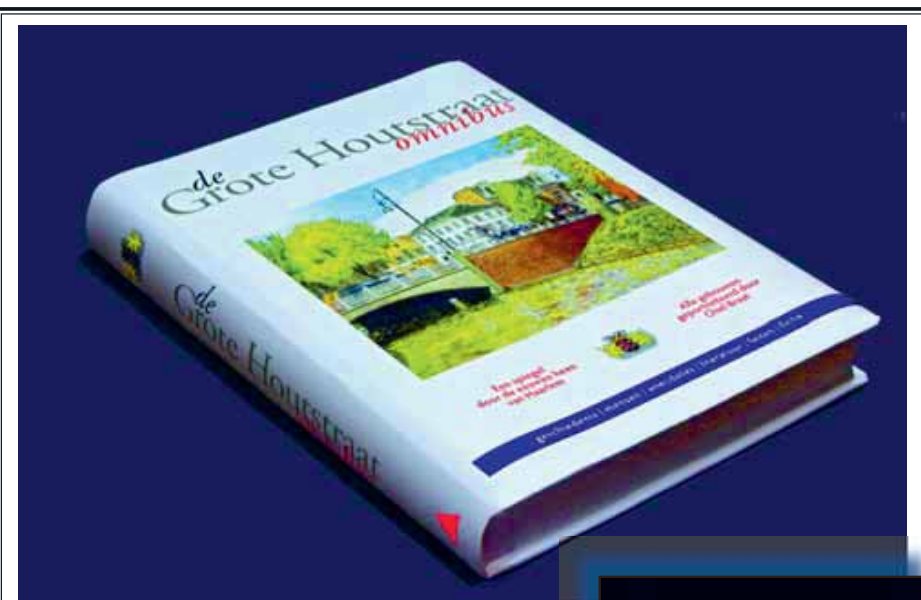
bewoners, stadgenoten en winkeliers maar evengoed ontwerpers, ondernemers en bestuurders.

Het boek dat *Polyvista* en *Architext* beoogden krijgt vanaf januari 2020 zijn daadwerkelijke vorm. De tekeningen van Chiel Braat lopen als een kralensnoer door het boek, afgewisseld met verhalen, foto's, tekeningen, feiten, achtergronden en gedichten. Zo ontstaat een veelkleurig, verrassend en prikkelend overzicht van de straat die iedere Haarlemmer denkt te kennen, maar waarin nog eindeloos veel verscholen blijkt te zijn: vergeten helden en verdrongen histories, tragische ondernemingen en kersverse succesverhalen. Oorlog en vrede, sloop, brand en herbouw, leven en liefde – het komt allemaal voorbij.

Doel

Vooral het doel van het boek staat vast: **eraan bijdragen dat er meer belangstelling, kennis en dus ook betrokkenheid ontstaat bij deze centrale straat van Haarlem.** Indirect wordt zo beoogd dat de Grote Houtstraat – en daarmee de stad Haarlem – op sommige plekken tot nieuwe bloei kan komen, en er verrassende en vervoerende ontwikkelingen ontstaan. ■

Pagina 84 van de omnibus: de linker tegenhanger van pagina 85 die is afgebeeld in dit SCahier op pagina 6. Een voorbeeld hoe de omnibus verder reikt dan de Grote Houtstraat zelf.

Proeven van een nieuw boek

In augustus en september van 2020 is een aantal dummy's van de omnibus gemaakt. Niet alleen om een concreet, tastbaar beeld van het boek te krijgen, maar ook om logistieke en organisatorische aspecten beter te kunnen bestuderen en te begrijpen.

Bijvoorbeeld: hoe moet de verzending van afzonderlijke exemplaren, is het boek nog wel leesbaar dan wel hanteerbaar en hoe past het in bepaalde boekenkasten.

De in dit SCahier getoonde foto's van deze dummy's geven dan ook een tussenstadium weer. De uiteindelijke uitvoering van het boek zal ongetwijfeld op een aantal details verschillen.

Maar de ervaring van Architext – al ruim veertig jaar 'Artisanale Boekenbakkers' – heeft geleerd dat het eindresultaat wat betreft sfeer en uitstraling doorgaans weinig onderdoet voor de eerste modellen. En dat uiteindelijke resultaat kan écht worden beetgepakt, écht doorgebladerd, écht gelezen.

En verder...?

*Leuk, zo'n SCahier vol plaatjes en praatjes.
Maar hoe gaat het nu verder?*

Sinds 2016 is er veel gebeurd. Tientallen mensen zijn benaderd om bijdragen te leveren aan de omnibus. Fotografen, tekenaars, researchers, vormgevers zijn aan het werk gegaan en inmiddels wordt er al maandenlang dagelijks ook daadwerkelijk aan de opmaak van het boek gewerkt.

De vormgeving, tekstredactie en eindredactie zijn al gevorderd tot pagina 226 en een dezer dagen gaat begonnen worden aan het in elkaar puzzelen van de hoofdstukken over het deel van de Grote Houtstraat benoorden de Gedempte Oude Gracht.

Want inderdaad, de omnibus is een eigenzinnig boek: het beschrijft de straat vanaf de Houtbrug richting de Grote Markt. Dus eigenlijk tegen de huisnummering in. De tekst maakt het meer dan duidelijk dat daar vele goede redenen voor zijn.

Dat de hoofdstukken tot en met het Verwulft al kant en klaar zijn, betekent dat ruim tweederde van het boek al gereed is. Zelfs tijdtabel en register zijn al ver gevorderd.

Maar 2020 is een vreemd, grillig en onvoorspelbaar jaar. Noch de *Stichting Polyvista*, noch uitgeverij *Architext* durft harde voorspellingen te maken. Laten we het voorzichtig hierop houden: er wordt hard gewerkt om de omnibus in het voorjaar van 2021 te laten verschijnen. Als de correctoren niet te veel aanmerkingen hebben. Als subsidiegevers welwillend willen blijven. Als de drukkers het niet te druk hebben. Als, als, als en nog eens als. Alle auteurs, medewerkers, subsidiegevers, en wie er ook met dit project verbonden is, wordt met dit *SCahier* alvast op de hoogte gebracht van de stand van zaken.

Uitgeverij *Architext* overweegt bijvoorbeeld een extra oplage van het boek die wat luxueuzer wordt uitgevoerd (bijvoorbeeld met leeslinten) en waarvan de exemplaren zijn genummerd.

Allereerst voor diegenen die op voorhand dit project als nog willen steunen. Er kan – zo is het plan – op deze luxe editie worden ingeschreven en alle intekenaren worden – met het nummer van hun boek – in de omnibus vermeld op een speciale pagina. Deze luxe editie dient dan ook als erkenning voor de velen die aan de omnibus hebben bijgedragen.

Geïnteresseerd in zo'n mogelijk luxe exemplaar? Volg het project op:

www.architext.nl/grote-houtstraat.html

Vragen, suggesties of opmerkingen zijn altijd welkom:

stuur een berichtje naar uitg@architext.nl. ■